

CESARE PAVESE

YOLDAŞ

ROMAN

Çeviri: REKİN TEKSOY

CAN

3.
BASKI

CESARE PAVESE
YOLDAŞ

Il compagno, Cesare Pavese

© 1947, Giulio Einaudi editore, Torino

© 1996, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1996

3. basım: Ocak 2015, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-510-722-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

CESARE PAVESE
YOLDAŞ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Rekin Teksoy

Cesare Pavese'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Tepedeki Ev, 1995

Leuko ile Söyleşiler, 1996

Ay ve Şenlik Ateşleri, 1997

Yalnız Kadınlar Arasında, 1998

Güzel Yaz, 1998

Senin Köylerin, 1998

Ağustosta Tatil, 1999

Tepelerdeki Şeytan, 2000

Yaşama Uğraşı, 2000

CESARE PAVESE, 9 Eylül 1908'de Torino yakınlarında, Santo Stefano Belbo köyünde doğdu. Ailesiyle birlikte yaz aylarını bu köydeki çiftliklerinde geçirdiği için bu köy ve çevresindeki kırlar, tepeler Cesare Pavese'nin ilk şiirlerine ve olgunluk döneminin en başarılı romanı olan *Ay ve Şenlik Ateşleri*'ne esin kaynağı oldu. Pavese, Torino Üniversitesi'nde edebiyat okudu. İngiliz ve Amerikan edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1933 yılında kurulan Einaudi Yayınevi'nde görev aldı, anti-faşist çalışmaları yüzünden 1935'te tutuklandı, bir yıl hapis yattı. 1950 yılında yazarlık hayatının doruğuna ulaştı, ama özel hayatında yalnız ve bunalmıştı. 1950'de, *Güzel Yaz* adlı kitabına verilen Strega Ödülü'nü aldıktan sonra Torino'da bütün özel kâğıtlarını yok etti ve bir otel odasında, 26 Ağustos 1950 günü uyku hapi alarak yaşamına son verdi.

REKİN TEKSOY, İstanbul'da doğdu. Hukuk öğrenimi gördü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yirmi yılı aşkın bir süre Sinema Sanatı ve Sinema Edebiyat İlişkileri dersleri verdi. Machiavelli, Italo Calvino, Cesare Pavese, Italo Svevo, Dino Buzzati, Pier Paolo Pasolini, Federico Fellini, Oriana Fallaci, Luigi Malerba, Dario Fo ve Milan Kundera gibi yazarların önemli yapıtlarını dilimize kazandırdı.

I

Gitar çaldığım için, Pablo diyorlardı bana. Amelio'nun Avigliana yolunda belkemiğini kırdığı gece, üç dört kişiyle birlikte tepeye –çok uzakta değildi, köprü görünüyordu– yemek yemeye gitmiştim. Eylülün ay ışığında içip eğlenmiş, hava soğuyunca bir dam altında şarkılar söylemiştik. Kızlar dans etmeye başlamışlardı. Ben çalışıyordum –Pablo buraya gel, Pablo buraya da gel– ama keyfim yerinde değildi. Müzikten anlayanlar için çalmaktan keyif almıştım hep, oysa bunlar olanca güçleriyle bağırıp çağırmaktan başka bir şey yapmıyorlardı. Eve dönerken yine gitar çalışıyordum, biri de şarkı söylüyordu. Sis ellerimi nemlendiriyordu. Böyle yaşamaktan bıkmıştım.

Amelio hastaneye kaldırılınca, konuşup içimi dökebileceğim kimse kalmamıştı artık. Gidip onu görmenin bir yararı olmadığını biliyordum, çünkü gece gündüz sövüp sayıyor, kimseyi de tanıyamıyordu. Hâlâ şarampolde korkuluğa bindirmiş olarak duran motosikleti görmeye gittik. Gövde parçalanmış, tekerlekler fırlamış, sanki bir mucize olmuş, tutuşmamıştı. Yerde kan yoktu ama benzin vardı. Sonra gelip bir arabaya yükleyerek götürdüler motosikleti. Oldum olası motosiklet sevmemişim ama boynu bükük bir gitara benziyordu. İyi ki, Amelio kim-

seyi tanımıyordu. Bir süre sonra, belki kurtulabileceği söylentisi çıktı. Dükkânda çalışırken bunları düşünüyordum hep. Bir işe yaramayacağı için onu görmeye gitmiyorum, artık kimseye ondan söz etmiyordum. Buna karşılık, akşamları dönerken herkesle konuştuklarımı düşünüyordum. Hiç kimseye köpekler gibi yalnız olduğumu, bunun yalnızca Amelio'nun yokluğundan kaynaklanmadığını söyleyemiyordum – olsaydı, ona söyleyebilirdim. Belki ona, bu yazın artık son yaz olduğunu, meyhanelerden, dükkândan, gitardan bıkmış olduğumu da söyledim. Böyle şeylerden ancak o anlardı.

Daha sonra, Amelio'nun alçılar içinde olduğunu, bacaklarının ölmeye yüz tuttuklarını öğrendik. Gece gündüz bunu düşünüyor, kimsenin bana artık ondan söz etmesini istemiyordum. Şimdi, o gece onunla birlikte bir kızın olduğu, uçup saçları bile dağılmadan çimenlerin üstüne düştüğü, iki çılgın gibi gittikleri, zil zurna sarhoş oldukları, su testisinin su yolunda kırıldığı söyleniyordu. Bir sürü şey söyleniyordu daha. Bir sabah, dükkânın önündeki caddeden geçmekte olan kızı gösterdiler bana. Uzun boylu, düzgün giyimliydi. Onu gören hiç kimse, kaza geçirdiğine inanmazdı. Tam Amelio'ya göreydi, evet. Motosiklet üstünde birbirlerine sarılıp bütün bir yaz boyunca otoyollarda dolaşmış oldukları düşüncesi öfkelenirdi beni. İnsanın kafasının bile parçalamasına değerdik bu. Şimdi kızın onu görmeye gittiği söyleniyordu. Çok iyi. Bizim gitmemize gerek yoktu, demek ki.

O günlerde dükkânda çok az kalıyordum. Yanımda kimse olmadan, çıkıp Po kıyısına gidiyordum. Bir sıraya oturuyor, insanlara, kayıklara bakıyordum. Sabahları güneşte oturmak çok keyifliydi. Niçin her şeyden bıkmış olduğumu, niçin tam kendimi bir köpek gibi duyumsadığımı şu ara başkalarıyla ilgilenmediğimi anlamak istiyordum. Amelio'nun oturamadığını, artık hiç yürüye-

meyeceğini, düşünüyordum. Amelio bunlar için yaşıyordu –bütün gün motosiklet sürerdi–, şimdi nasıl yaşayabilecekti? Belki kayıkla yaşama dönebilirdi. Ama insanın parası bile olsa, kayık doyum sağlamaz, gitar sağlamaz, hiçbir şey sağlamaz. Kendimden biliyordum bunu. Amelio'nun belkemiği kırılmadan önce nasıl yaşadığını öğrenmek için, ne istenirse verirdim. Kimseyi önemsemediği, ağzını açtığında bir iki sözcükten fazlasını etmediği için, bunu ona sormak hiç aklıma gelmemişti. Kaç akşam birlikte olmuştuk –gitar çalardım, ikimiz de hoşlanırdık bundan–, bir kadeh içki içer, sonra o caddeye gider, ben dükkâna dönerdim. Onu hep su geçirmez motosikletçi ceketiyle görmüştüm. Bir anlığına dükkâna uğrar, “Bu akşam?” derdi. Sevgililerini hiç göstermemişti. Meyhaneye başkaları gelecek olsa, masasında kalırdı o.

Caddeden geçerken gördüğüm kız, bir sabah kararlı bir biçimde dükkâna girdi, gülümseyerek, Pablo'nun kim olduğunu sordu.

“Adım Linda,” dedi. “Amelio gönderdi beni. Evine döndü ama hareket edemiyor. Birini görmek istiyor.”

Dükkânda olan annem, Amelio'nun sağlık durumu konusunda bilgi aldı. Bir süre kadın kadına konuştular; bu arada Linda çevresine bakınıyordu. Neşeliydi; yüreklendiriyordu insanı. Şimdiye dek kimsenin, bu olaydan böyle söz ettiğini duymamıştım.

Amelio'ya ertesi gün gittiğimde, onu penceresi açık, yatarken buldum. Geçmiş günlerle ilgili bir şey demedi; beni çağırtmış olduğundan da söz etmedi. Yine yapılı, uzun boyluydu, üstünde sarı bir hırka vardı; yüzü aynıydı ama hiç uyumamış birinin yüzü gibi yorgundu. Oda dağınıktı. Pencereden yavaş yavaş sis giriyordu. İnsan kendini sanki sokakta sanıyordu.

Olanları sormadım, nasıl olsa her şey biliniyordu. O, bana neler yaptığımı, son aylarda çok gitar çalıp çalma-

dığımı sordu. Omuz silktim: “Ne gitarı.” Paketi çıkarttım, ikimiz için de birer sigara yaktım.

“Gidip motosikleti gördük,” dedim. “Paramparça. Parçalarını satacak mısın?”

“Motosiklet dediğin tamir olur,” yanıtını verdi. “Motosikletin ayakları yok ki.”

İçeriye giren sis, ellerimi nemlendiriyordu. Dışarısı serindi, sabahtı. “Baksana,” dedim. “Üşümüyor musun?”

“Kapat, soğuk.”

Aynanın önünden geçerken, görüntüsünü gördüm. Yatakta yattığı için, bütün gün kendini aynada görüyordu, tıpkı bir kayıktan sarkıyormuş gibi. Önce battaniyeyi, sonra çarşafın bir parçasını, sonra hırkasını, yüzünü, çenesini ve o dumanı görüyordu.

“Çok mu içiyorsun?” diye sordum.

Parmağıyla külü düşürüp bilmişçe gülümsedi.

“Bu ilki. Sonuncusunu gece içeceğim.”

Dükkândan yüzlük bir paket getirmiştim ama ne yapacağımı bilemiyordum. Uygun bir zaman kollayıp yatağın üstündeki gazetelerin arasına koydum.

“O günden sonra gitarı bir yere götürmedim,” dedim bu arada. “Bıktım artık. Akşam açık havada buluşan dört budalayı eğlendirmek için gitar çalmaya değer mi? Bağırıp çağırıyor, çılgınlıklar yapıyorlar, gitar nelerine? Artık, gitar çalmak istediğimde tek başıma çalışıyorum.”

“Tek başına çalmanın da tadı yok,” dedi Amelio. “Bereket, para kazanmak için çalmak zorunda değilsin.”

Sürdürdüğüm yaşantıdan bıktığımı, para kazanmak için gitar çalmayı yeğlediğimi söyleyebilir miydim ona? Dünyanın büyük olduğunu ve değişmek istediğimi? Dünyayı dolaşıp değişmek istediğimi? O sabah yalnızca, bir şeyler yapmam gerektiğini biliyordum. Gerisi gelecekti daha.

“Para kazanmak izin çalsaydın, bir şeyler anlardın,”

dedi Amelio, izmariti atıp başını doğrultarak. Zayıftı, boğazı bir kemik gibi dışarı fırlamıştı.

Birkaç sabah sonra, yine gittim oraya. Bu saati seviyordum, çünkü evde kime olmuyordu. Kapıyı tıklatıp girebilir miyim diyerek mutfağa giriyor ve kendimi hep, penceresi açık, soğuk odada buluyordum.

Amelio sanki sokakta olmak için, soğukta oturuyordu. Kuvvet alarak yan dönmek için dirseğine dayanmadıkça, burnu hep havada oluyordu, soluk almak için. Ayaklarını sıkıştırmamak için yatağın ucuna oturuyordum.

“Ağrın var mı?”

Gözlerini kırpmadan bana bakıyordu o. Kimi yanıtları vermezdi. Amelio böyleydi. Böyle yanıt verirdi, hiç bir şey demeden. Bir keresinde, görmeye geleni olup olmadığını sordum. Yatağın başucunda bir bardağın içindeki çiçek demetini işaret etti gözleriyle.

“Tam sana göre,” dedim.

Onu nasıl yüreklendirebileceğimi bilemiyordum. Benden daha yürekliymiş gibi geliyordu bana. Ne zaman iyileşeceğinden söz etmiyordu hiç. Hiçbir şeyden söz etmiyordu. Amelio böyleydi. Ben bir şeyler diyordum; kimi kez heyecanlanıyordum, o beni dinleyip alçak sesle yanıt veriyordu.

“Kırlara gitmiyor musun artık?” diyordu.

“Bir şeyler oldu bana. Başkalarıyla bir arada olmaktan hoşlanmıyorum. Dükkânı bile sevmiyorum artık. Belki hiçbir şey yapmak istemiyordum ama sanmıyorum. Dünyada bir sürü insan var, hepsi bir şeyler yapıyor, hepsi yaşıyor. Sen hiç yerinde duramadığın için bilirsin. Evde oturmak bir işe yarar mı?”

“Sevgilin var mı?”

“Ne önemi var? Boş ver daha iyi.”

“Belli olmaz.”

Yatalak olan biriyle niçin bu tür konuşmalar yapı-

yordum? Bunların kiminle konuşulacağını bilmiyordum. Ancak daha sonra sokakta, kapalı yerden çıkmanın, çarşafaların, pisliğin kokusundan, konuşma yorgunluğundan kurtulmanın rahatlığına kavuştuğumda bilincine varıyordum bunun. Yapacağım, edeceğim, dolaşacağım demiş olduğum için utanıyordum. Yatağa çivili bir yatacak için, ne önemi olabilirdi bunların?

Bir keresinde giriş kapısında, evden çıkmakta olan Linda ile karşılaştım. Yüzüme şöyle bir bakıp geçti. Amelio hâlâ kızı düşünürken yanına varmamak için, merdivenleri ağır ağır çıktım. Bir yandan da “Az önce gelsem, ikisini bir arada bulacaktım,” diyordum kendi kendime. O zamanlar, bilgiçlik taslasam da kızlar konusunda fazla bir bilgim yoktu. Akşamları sinemada karşılaşıyordum onlarla, daha önce kayıklarda, danslarda ve dükkâna geldiklerinde karşılaştığım gibi. Ama kız dediğin bunlar değildi. Hiçbir şey bilmiyordum daha. Amelio’nun yanına, beni duyması için kapıyı tıklatarak girdim. Amelio yastığa dayanarak biraz doğrulmuş, sigara içiyordu; dudağına yapışmış izmarit aşığıya doğru sarkmıştı. Bu kez, yataktan ne zaman kalkmayı düşündüğünü sordum. Bu arada Linda’nın kokusu burnuma gelmiş, pencerenin niçin açık olduğunu anlamıştım. Ne dediğine dikkat etmedim, çünkü gözlerimle çiçekleri arıyordum; ama çiçek yoktu.

“Çiçek getirmemişler,” dedim.

İskemlenin üstünde kirli bir fincanla bir tabak vardı. Yatağın üstünde, gazetelerin arasına su geçirmez ceket atılmıştı. Bu sabah oda çok dağınıktı. Her zaman olduğu gibi, soğuk vardı. Gece yağmur yağmış ama caddede güneş açmıştı. Pazardan sesler yükseliyor, insanların gidiş gelişleri duyuluyordu.

“Bu saatte gelmem, senin için de uygun mu?” dedim ona.

Amelio omuzlarını kaldırdı, izmariti tükürdü. “Şu-

raya gidip bir bardak aliver,” dedi. Geri döndüğümde, yerdeki bir şişeden bir kadeh konyak doldurmuştu, bir kadeh de bana verdi. “Çiçek yerine içki getirmişler,” dedim. “Bu saatte dokunmuyor mu?”

İçkisini içip yanıt verdi: “Yürüyecek değilim ki.”

Çok güzeldi; daha o zamanlar, sabahları bir yudum içki hoşuma gidiyordu.

“Fazla içme,” dedi.

Yine sigaraları çıkarttım. Amelio’ya nasıl verebileceğimi bir türlü öğrenememiştim; tabakların bulunduğu iskemenin üstüne koydum. O, sigaralara bakıp fincanı koydu. Sigaraların üstünde durmadı.

“Sorun, tekerlekli araba mı, koltuk değneği mi?” dedi, birden. “İnme.”

Geldiğim ilk günden bu yana, bu anı beklemiştim hep. Bütün öbür konuşmalar boş sözlerdi. “Şu işe bak,” dedim kendi kendime, “kız için tıraş bile olmamış.” Bir şey demedim, sanki inanmamış gibi yüzümü buruşturdum yalnızca. Dışarıda güneş olduğunu düşünüyordum. Gözlerimi yatağa diktim, bacaklarının olduğu yere.

“Doktorlar ne diyorlar?”

“Onlara bakarsan...” Kolunun üstüne yaslanıp battanileyi attı, çaba harcadığını belli eden bir soluk vererek. Kalçadan dizkapağına dek cansız, kıllarla kaplı iki bacağı görüldü. Ölmüş gibiydiler, kurumuş bir bitkinin iki ölü dalıydılar, kolundan daha kalın değildiler. Hırka daha yukarıda sona eriyordu. Bacaklarına bakar gibi yaptım.

O konuşmuyordu; ben de konuşmadım. Kolunun üstünde kıvranıyordu, bacakları ölmüştü. Pencereye bir göz attım. “Üşüyorsun,” dedim. Başıyla hayır işareti yaptı, oysa kötü görünüyordu. Bunun üzerine kalkıp pencereyi kapatmaya gittim.

O akşam, Linda dükkâna beni görmeye geldi, Amelio’dan haber olup olmadığını sordu.

“Siz görüŖşmediniz mi?” dedim ŖaŖırarak.

“Alçılarının çıkartıldığını biliyorum,” dedi. “Ne pis iş.”

Dükkânda Lario ile Chelino da vardı, dediklerini dinleyip ona bakıyorlardı. Bir süre sonra kız, ne zaman onu görmeye gideceğimi sordu.

Chelino araya girip budalaca sözler etmeye başladı. “Amelio kızların görmeye gitmelerini yeğler...” Chelino’ya, daha o sıralarda dayanamıyordum. Peşinize takılıp “Bu akşam eğleniyoruz,” derdi. Siz çalardınız, Ŗarkılar söylenir, içkiler içilirdi. Sonra, ertesi sabah gitarı ananızın parasıyla aldığınız, Ŗarap parası ödememek için herkese sigara verdiğiniz söylenir, Amelio ile dostluğunuz onun asiliğine bağlanır, siz de dangalağın teki olurdunuz. Linda yanıt vermek istemediğinde yaptığı gibi, gülerək baktı ona.

Birlikte onu görmeye gitmeyi isteyip istemediğimi sordu.

Sokağa çıktığımızda arkasına bakıp yavaşladı. “Amelio iyi değıl,” dedi. “Hiç yürüyemeyecek artık. Onu görmeye gittiğinizde sizlere neler dediğini merak ediyorum.”

“Bir tek ben gidiyorum...”

“Hayır,” dedi Linda. “Bir sürü arkadaşı var giden.”

“Ben bilmiyorum.”

“Kızma Pablo,” dedi Linda ve gülerək koluma girdi. “Dolaşalım. Amelio’ya gitmek istemiyorum. Dinle, arkadaşlarıma sen derim ben.”

O gece, her şeyden söz ederek dolaştık. Giyinecek zaman bulmuşsam, akşamları keyfim yerinde olur. Bounbağının giysiyle uyumlu olmasına özen gösteririm; ama Linda bu rengin yakışmamış olduğunu söyledi. “Olduğum gibi çıktım, Amelio’ya gitmek için. Gitmiyor muyuz?”

“Boş ver. Bu akşam laflayalım.”

O sabah onunla Amelio'nun kapısında karşılaşmış olduğumuzu söylediğimde, yanıt vermedi. Buna değinmek istemiyordu. Konuşmasını kesip gülerek bir başka konuya geçti. Amelio ile yaptıkları gezintileri, düştüğü çukuru, yırttığı giysiyi anlattı.

"İyi de, bu akşam niye birlikteyiz?" diye sordu bir ara durup. Daha önce hiç geçmediğim küçük bir meydanın dibinden geçiyorduk.

"Nereye gidiyoruz?"

"Ona yardım edip edemeyeceğimizi soracaktım sana." Sanki içki içmiş gibi, konudan konuya atlıyordu. Ama aptal değildi. Konuştuklarını izlemek yorucu oluyordu. Koluna girmiş, tartışıyordum. Her seferinde, sen demeyi unutuyordum. Ter içinde kalmıştım.

"Amelio'nun ayağa kalkıp yürüebilmesini istiyorum," dedi suratını asarak.

"Motosiklete binmesini istemiyor musun?"

"Senin niçin motosikletin yok?"

Bunun üzerine, herkesin elinden geleni yaptığını, Amelio'nun benden becerikli çıktığını söyledim. Ben caddede yaşıyor, yalnızca tütüncülerle, bisikletçilerle birlikte oluyordum.

"Bir iş de yapıyorsundur elbette."

Hiç aklıma gelmemişti, gitar çaldığımı söyleyen o oldu. "İyi çalışıyor musun?"

"Bilmem."

"Bir akşam dinlemek isterim."

Öyleyse yine görüşmemiz gerekecekti, bunu söyledim gülerek.

"Elbette," dedi.

Kahvede oturduk, böylece onu karşıdan iyice görebildim. Ben konuşurken gözlerimin içine bakıyordu. Ben ise, Amelio'nun bacaklarını düşünüyordum.

Onun da bacakları görüp görmediğini anlamak için,

o sabahtan söz ettim. Yüzünü buruşturup gözlerini yumdu; sözümü kesmedi. Sözlerimi bitirmeden, bir elini kolunun üstüne koyup birden şöyle dedi:

“Ona yardım etmeliyiz. Artık çalışamaz.”

“Ben de çalışmıyorum. Evde oturuyorum.”

“Niye bir orkestrada çalmıyorsun?”

Bunu söylemek için, tam böyle bir akşam gerekliydi. Hiç aklıma gelmemişti. Benim gitarım, caddenin sonundaki meyhaneye göreydi. Bir iş değildi bu. Tek başıma çalmak hoşuma gidiyordu.

“Dansa gider misin?”

Dansa gitmeyi kararlaştırdık. Kemerlerin altında bıraktım onu. Castello Meydanı’nda oturuyordu.

II

Linda ile çıktığımı söylemedim ona. Şimdi içeri girer girmez, hemen o koku burna geliyordu. Pencere açtı ama soğukta kokuyu alıyordum. Yerdeki sigara izmaritlerine, dudak boyası var mı diye bakıyordum.

“Göreceksin, iyileşeceksin,” diyordum. “Biraz alıştıрма yapman yeterli.”

“Ne alıştırmaları?”

“Çocukken yürümeyi öğrenmedin mi?”

“Hangi bacaklarla?”

Artık çiçeklerden söz etmiyordu. Tıraş da olmuyordu. Konyak şişesini bitirmişti.

“Böyle gidersen, korkutursun onları,” diyordum.

“Kimi?”

“Kızları.”

Bir sabah gitarımı getirmemi istedi. O günlerde alçak sesle kendime “Peki Pablo” demem, mutlu olmama yetiyordu. Gitarı götürdüm, yatağın üstüne oturup çalmaya çalıştım. Başı yastığın üstünde dinliyordu beni. Linda gibi gözlerini yumuyordu. Ama kötü çaldığımı anlamadı. Hiçbir şey demedi. “Yarın içecek bir şeyler getiririm,” dedim.

Ertesi gün sokak kapısının karşısındaki kahveye yerleşip sabahın yarısını Linda çıkacak mı, diye beklemekle

geçirdim. Amelio'nun annesinin çıktığını gördüm, gelip geçen insanları gördüm ama Linda gelmedi. Her zaman ki saatte, şişe ve gitarla yukarı çıktım. Daha iyi çaldım, içip konuştuk. Linda'nın kokusunu duyduğumdan pek emin değildim. Başka sabahlar da, kahvede bekledim. Kızın geçtiğini görmedim.

"Baksana," dedim bir sabah Amelio'ya. "Ucuz atlattın bu işi. İçkiliydiniz. Düşünsene bir."

"Düşündüm."

"Kıza bir şey olmadı mı?"

"Kadınlara, hiçbir zaman bir şey olmaz."

"İçkiliydiniz değil mi?"

"Kim diyor?"

Bir gün, dansa gidip gitmediğimi sordu.

"Canım çekmiyor," dedim. "Dolaşıyorum."

"Canın kadın çekmiyor mu?"

"Sırası değil," dedim. "Sen kadınlardan uzak duruyorsun, ben de dururum."

"Şu ayna var ya," dedi. "Sinemada sanıyor insan kendini."

"Kadınlar gelip beni bulsunlar," dedim. "Senin gibi yatarım. Ne yapacaklarsa yapsınlar. Nasıl olsa aynı."

Amelio tavana bakıyordu, yanıt vermeksizin.

"Çalışmıyorsun, kız da aramıyorsun," dedi. "Gençsin. Keyfin de yerinde."

O günden sonra, onu görmeye gidecek olursam, Linda'yı hiç görmemiş gibi davranmaya çaba gösteriyordum. Amelio'nun bacaklarını ve motosikleti düşünüyordum. Ama aklıma Linda geliyordu. Kollarıma dayanışı, dans ederken dizlerine değişim, gülüşü, yürüyüşü gözlerimin önüne geliyordu.

Amelio'nun odasında pek fazla çalmadım. Her sabah sarhoş olamazdık. Öğleden sonraları gitmiyordum oraya. Annesi mutfakta dolaşiyor, içki içmemizi istemi-

yordu. Bir keresinde, beni girişte durdurup konuştu. Ağlamadı, sesini yükseltmedi, Amelio duysun istemiyordu. Daha küçükken, bir gün bisikletle kim bilir nereye kaçtığı için babasının dayaktan canını çıkarttığını, Amelio'nun aylarca baş ağrısı çektiğini, sonunda bir doktorun tam bu mutfakta bir iğne yaparak onu sağlığına kavuşturmuş olduğunu söyledi. İnsanları alıkoyup iyileştirmeyen hastaneler ne işe yarıyordu? Hastayı, parasını yedikten sonra, evine gönderiyorlardı. Artık Amelio hiçbir şey yapamazdı. Kadının, içini dökmek için söylediklerini dinlerken, kendimden ve gitarı getirmiş olmamdan utanıyordum. Amelio'nun yetenekli bir çocuk olduğunu, mutlaka bir iş bulacağını söyledim.

“Para kazanırdı ama harcardı,” dedi. “Herkese yedirirdi. On parasını geri veren biri çıktı mı? Radyoyu sattım, bankadaki para bitti. Ne yararı oldu o insanların ona?”

“Arkadaşları var. Hepimiz seviyoruz onu.”

“Çene çalmaya gelirler ancak...”

Amelio odasından bağırarak, eve gitmem için beni bırakmasını söyledi.

“Sağlığı yerinde olan, hastaları düşünmez,” diye sürdürdü yaşlı kadın.

Bu kez Linda'ya, niye bir şey yapmıyoruz, diye soran –gece tepede– ben oldum.

“Ben çok şey yaptım,” diye kestirip attı. “Hastanede ben baktım ona. Sen, daha nerede olduğunu bile bilmiyordun. Karışık işlerini ben çözdüm. Sor bakalım ona, Novara'daki parayı kim kurtarmış.”

“Yo, yo bir şey sorma,” dedi ardından koluma girerek. “O da sana bir şey sormasın.”

Ancak böyle konuştuğunda, onun kim olduğunu anlıyordum. O akşam bir sürü şey anlatmıştık birbirimize, bir sürü şaka yapmıştık ama yüreğimin ağzıma gelmesi için bir an yeterliydi. Ağız dalaşı yaptığımız an, onu

bir daha göremezdim. Nerede oturduğunu da, nasıl yaşadığını da bilmiyordum. Şakalaşıyorduk yalnızca. Her şeyle dalga geçiyorduk. Onunla şaka yapmak büyük bir keyifti, uyumlu olmanın yoluydu. Ama başka yönlerinin de olduğu seziliyordu.

“Nasıl olsa Amelio seninle dans etmiyordu,” dedim dönüştü. “Birlikte dansa gitmemizin bir sakıncası olmamalı.”

“Haklısın,” dedi.

Amelio’nun artık dans edemeyeceğini ama sarhoş olabileceğini, oturabileceğini, hatta sevişebileceğini söyledik. Amelio’nun sevişmek isteği duymakta olabileceğini söyledi o. “Herkes sevişmek ister,” diyordu. “Bilmiyor musun?”

Sonra şakayla karışık, Amelio’nun benden hiç kendisine kadın bulmamı isteyip istemediğini sordu. “Ben bile gönderirim,” diyordu. “Ama hiç tanıdığım yok. Tanıdıklarım hep erkek.”

“Bir kadın gider mi ona?”

“Niye gitmesin?”

Bunun üzerine, “Senin gitmen gerekir,” dedim.

“Ona bu kötülüğü yapmak istemem,” dedi.

Ertesi gün, Linda bana Amelio’ya ne zaman gideceğimi bilmek istediğini söyledi. O da benimle birlikte gelecekti. “Söyleyeceklerini dinlemek istiyorum,” dedi. “Erkek erkeğe konuştuklarınızı.”

Anasının olmadığı bir saatte gittim, gitarımı da götürdüm. Biraz şarap kalmıştı, onu içtik. Gitarı yatağın üstüne koydum, alıp tellerine dokundu. Bir şey demiyor, başı öne eğik, telleri dinliyordu. “Çalmayı bilseydi, kol-tuk değnekleri ile çıkıp dilenebilirdi,” diye düşündüm. İşte o zaman yoksulların, sokak köşelerinde duranların, sakatların, körlerin, derisi kabuk bağlamış olanların da bir zamanlar Amelio gibi genç olduklarını kavradım.

Acaba, Linda'nın da aklına gelmiş miydi bu. O sabah gelecek olması, içimde öfke doğurdu.

Amelio gitarı geri verdiğiğinde, kendimi tek başıma sanarak ağır ağır çalmaya başladım. Yavaş yavaş keyif almaya başladım; hiç ara vermeden ezgiden ezgiye atlamaya koyuldum. Amelio'nun beni anlayıp anlamadığını bilmiyordum. O, gitarın sesini sevenlerdendi, çalan eli severdi, incelikten çok ustalığı severdi. Bir ezgiyi anlar ama geçişi anlamazdı. Parmaklarıma bakıyordu.

Bir ara başımı kaldırdığımda, kapıda Linda'yı gördüm. Bir parmağını dudagina götürmüştü, keyfi yerindeydi.

Amelio dirseği üzerinde doğrulmuştu.

Hemen konuşmaya başladı Linda. Sabahları kimse-nin onu gitar çalarak uyandırmadığını, bu işi bizim gizlice yaptığımızı ama bu kez kendisinin de dinlemek istediğini söyledi. Yatağa gelip Amelio'ya baktı, çarşafa dokundu. Yerde duran şişeyle ilgili bir şey demedi. Onun oturabilmesi için yatağın kenarından kalktım.

"Bu saatte?" dedi Amelio boğuk bir sesle. Sonra uzandı, sakinleşmiş gibiydi.

Gitmem, kaçmam gerektiğini anladım ama artık bir yararı olmayacaktı bunun. Linda'nın gök mavisini ipekli bir eşarbi vardı ve odanın içinde sanki hep o evde oturuyormuş gibi dolaşıyordu.

"Çok oldu mu eğlence başlayalı?" dedi birden. "Biraz da beni eğlendirin."

Sonra bana, "Bir şey demiyor musun? Bak Pablo, artık birbirimize sen diyeceğiz. Söyledin mi ona?" dedi.

Amelio sessizce o aynada kendine bakıyordu.

"Canın çalmak istemiyor mu artık?" dedi Linda. "Gidip kahve pişiriyorum. Ama kulağım sende."

Mutfağa geçti. Gitar koluma ağır geliyordu. Mutfakta olabilmek için neler vermezdim.

“Ne istiyorsan onu yap,” dedi Amelio. “Çalmak istiyorsan, yine çal.”

Bunun üzerine yatağa oturup gitarı bıraktım. Çalmıyor, yalnızca tellere dokunuyordum. Düşünüyormuş, duymamış gibi davranıyordum. Amelio bir sigara yaktı. Mutfaktan birbirine çarpan fincanların sesi geliyordu.

Linda seslendi: “Gel yardım et.”

Kapıda karşılaştım onunla, şöyle bir baktım. İki elinde birer fincan vardı, benimkini almamı söyledi. Geçerken kalçasıyla kalçama çarptı.

Geri döndüğümde, aralarında konuşmaya başlamışlardı bile. “Kahve içersen, şaraptan biraz daha iyi gelebilir,” diyordu ona.

“Beni rahat bırak,” dedi Amelio.

Sonra motosikletten söz ettiler. Linda, adamın onu görmeye gelip gelmediğini sordu. “Onu gördükten sonra yine konuşuruz,” dedi Amelio.

“Ben de parasız kaldım,” dedi Linda. “Bir, Pablo’nun tuzu kuru.”

Bana bakıyordu. Amelio da bana bakıyordu.

“Ne çalıyorsun ne konuşuyorsun,” dedi Linda gülerek. “Bana sen demeyecek misin? Amelio için bir şey yapmayı düşünüyor musun hâlâ?”

Amelio, “Bu da nereden çıktı?” dedi.

Gitarı yatağın üzerine bırakmıştım. Öfkeyle, “Çalmamı istiyor musun?” dedim.

Az önceki ezgiye dalıp çılgınlar gibi çaldım. Sesi kısmıştım ama ellerimin nereye gittiklerini pek bilemiyordum. Ve çaldıkça bir kez daha, bu ezginin hoşuma gittiğini görüyordum, bir tür keyif alıyordum. Ama bir işe yaramadığını, sokakta olmam gerektiğini de biliyordum. Hiçbir şey demeden dinlediler beni, sonunda Linda suratını astı.

Amelio iyi çaldığımı söyledi. “Dans etmek isteği duymuyor musun?” dedi Linda, Amelio’nun elindeki

XX. yüzyılın unutulmaz
yazarı Cesare Pavese, yazdığı
her satırla okurlarına kendi
acı meyvesini, şairini ve
melankolisini armağan etmişti.

Giderek içine gömüldüğü yalnızlık ve hüznün yükünü taşıyamayarak yaşamını bir otel odasında kendi elleriyle noktlayan Cesare Pavese (1908-1950), *Yoldaş*'ta, geleneksel çizgisinden ayrılır; geleceğe umuda bakar ve bir siyasal bilinçlenmenin romanını yazar. *Yoldaş*'a kahraman olarak işsiz, eğitimsiz küçük burjuva Pablo'yu seçmiştir. Cesare Pavese romanlarının belki de en önemli kadın kahramanı Linda'nın huzursuz aşkı, halk kadını Gina'nın sevecen yüreği, Pablo'nun büyük kentlerde toplumsal dayanışmayı öğrenmesi, bu arada kahvelerden, meyhanelerden, hapishanelerden insan manzaraları, *Yoldaş*'ı bir solukta okunan bir roman yapıyor. Büyük İtalyan şairden, yaşamın anlamı üzerine, dostluklar üzerine, "yoldaşlık" ve "umut" üzerine bir roman, *Yoldaş*.

Kapak resmi: VINCENT VAN GOGH

ISBN 978-975-510-722-6

9 789755 107226